

Formulating a Conceptual Model of Successful Marriage based on the Lifestyle of Imam Ali (AS) and Sediqeh Tahereh (SA)

Javad.khodadadi Sangdeh¹, Helia.parhizkari²

1. PhD in Counseling, Assistant Professor, Department of Counseling, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. Email: Javad.khodadadi7@gmail.com
2. (Corresponding author), Master of Family Counseling, Department of Family Counseling, Refah University, Tehran, Iran. Email: H.parhizkari5@gmail.com.0000-0002-5663-7049

ABSTRACT

Aim: The purpose of this study was to present a conceptual model of successful marriage based on the life style of Imam Ali (AS) and Sediqeh Tahereh (SA). **Methods:** In this fundamental study, content analysis methodology was used. **Findings:** For this purpose, all available resources in this field were studied and led to the identification of the core themes of the research that include individual virtues, couples virtues, social virtues and religious virtues. Each of the core themes was related to the main themes and to the sub themes provided with examples of each of the themes. **Conclusion:** The results from this study indicates that there is a match between subsidiary themes based on world-view, interest, easy marriage, intimacy, mutual respect, empathy, understanding, cooperation, social and political similarity, being responsible, commitment, holiness of couple relation, marital satisfaction are effective factors in successful marital factors in Imam Ali (A) and Sedigeh (SA) way of life. Based on the recognized factors, conceptual model of marriage based on the lifestyle of Imam Ali (A) and Hazrat Sediqeh (SA) was designed.

Keywords: Successful marriage, life style of Imam Ali (A), life style of Sediqeh (SA), conceptual pattern

فصلنامه علمی پژوهش‌های مشاوره
انجمن مشاوره ایران
جلد ۲۲، شماره ۸۷، پاییز ۱۴۰۲
مقاله پژوهشی

e-issn:4018-2717

p-issn:400-2717X

DOI: 10.18502/qjcr.v22i87.13983

تدوین الگوی مفهومی ازدواج موفق مبتنی بر سیره حضرت امیرالمؤمنین (ع) و حضرت صدیقه طاهره (س)

جواد خدادادی سنگده^۱، هلیا پرهیزکاری^۲

۱. دکترای مشاوره، استادیار، گروه مشاوره دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. Javad.khodadadi7@gmail.com
۲. نویسنده مسئول، کارشناس ارشد مشاوره خانواده، دانشکده رفاه، تهران، ایران. H.parihizkari5@gmail.com

(صفحات ۴-۳۱)

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی مفهومی ازدواج موفق بر اساس سیره حضرت امیرالمؤمنین (ع) و حضرت صدیقه (س) انجام شد. روش: در این پژوهش بنیادی، از روش تحلیل مضمون استفاده شد. بدین منظور، منابع مستندی مانند بحارالانوار، وسائل الشیعه و کشف الاسرار و دانشنامه فاطمی و... در زمینه سبک زندگی پیش از ازدواج، نحوه آشنایی و خواستگاری، برگزاری مراسم عروسی، رضایت زوجی و بررسی زندگی مشترک امیرالمؤمنین (ع) و حضرت صدیقه (س) مورد مطالعه قرار گرفت و به صورت هدفمند به بررسی خصائص علوی، فاطمی و سیره ایشان پیش از ازدواج و پس از ازدواج پرداخته شد. سپس روایات و سیره ایشان با تأکید بر رابطه زوجی‌شان، انتخاب شد. **یافته‌ها:** یافته‌های به دست آمده شامل مضمون هسته‌ای ازدواج متعالی بود که دربرگیرنده پنج مضمون اصلی (۱) فضائل مبتنی بر جهان بینی اسلامی (۲) فضائل فردی (۳) فضائل رابطه‌ای (۴) فضائل والدینی و (۵) فضائل اجتماعی بود. هریک از مضامین اصلی نیز شامل مضامین فرعی و مصادیق مرتبط با آن بود. **نتیجه‌گیری:** نتایج حاصل از این پژوهش، بیانگر این امر است که مضامین فرعی کیفیت مبتنی بر جهان بینی، علاقه‌مندی، ازدواج آسان، صمیمیت، احترام متقابل، همدلی، تفاهم، همکاری، همراهی سیاسی و اجتماعی، مسئولیت‌پذیری، تعهد، قداست رابطه زوجی، رضایت زناشویی از عوامل زوجی موثر ازدواج موفق در سیره امیرالمؤمنین (ع) و حضرت صدیقه (س) است. بر اساس عوامل شناسایی شده، مدل مفهومی ازدواج موفق بر اساس سیره زندگی امیرالمؤمنین (ع) و حضرت صدیقه (س) طراحی شد.

واژه‌های کلیدی: ازدواج موفق، سیره حضرت امیرالمؤمنین، سیره حضرت صدیقه

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۱۶ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۰۴

مقدمه

اولین نهاد اجتماع و زیربنای آن خانواده است. ازدواج^۱ نه تنها سرآغاز شکل‌گیری این نهاد محسوب می‌شود بلکه تأثیرات چشم‌گیری بر خانواده و اجتماع دارد (کاپن، کارمانز، بورک^۲، ۲۰۱۹). صاحب‌نظران معتقدند که با ازدواج، با ارزش‌ترین نهاد جامعه یعنی خانواده شکل می‌گیرد و نیازهای زیستی- روانی انسان تأمین می‌گردد (کریمی، ۱۳۹۸: ۱۱). افزون بر این، ازدواج به عنوان یک آیین مشترک در همه فرهنگ‌ها، نژادها و گروه‌های قومی و مذهبی به عنوان اصلی اساسی پذیرفته شده است (اماگ^۳، ۲۰۱۳: ۳۲۴) که با تولد فرزندان گسترش می‌یابد (سالاری فر، ۱۳۹۸: ص ۴-۳). مهم‌ترین و والاترین هدف ازدواج رسیدن به آرامش، رضایت و سعادت می‌باشد و این امر موجب افزایش سطح بهزیستی عاطفی و روانی زوج می‌شود (بلک کانتز^۴، ۲۰۲۰). از این رو، رضایت مندی زوجین یکی از مهم‌ترین شاخص‌های ازدواج موفق محسوب می‌شود (هو، جیانگ و وانگ^۵، ۲۰۱۹). بنابراین، ازدواج به عنوان مسیری برای کسب آرامش و تأمین نیازهای انسان، همواره پیش روی او بوده است (احمدی، صداقتی فرد، ۱۴۰۰). هم‌چنین خداوند در قرآن کریم در باب ازدواج می‌فرماید: «یکی از نشانه‌های خدا این است که برای شما از جنس خودتان همسرانی آفرید تا به واسطه آن‌ها آرامش بیابید و میان شما بذر رأفت و محبت افشانند تا مایه بقای زندگی‌تان باشد» ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ (روم/۲۱). مسئله حائز اهمیت در ازدواج و خانواده موفق، تعاملات زوجین است (ملکی آوارسین، ۱۳۹۷: ۸). پژوهش‌ها نشان می‌دهند ازدواج می‌تواند به عنوان یک عامل مراقبت‌کننده در برابر تنش‌های زندگی عمل کرده و به زندگی زوجین معنا دهد (عرب خراسانی، ۱۴۰۱؛ موسوی، ۱۴۰۰ و گروور، هلی ول^۶، ۲۰۱۹).

1. Marriage
2. Kappen, Karremans, & Burk
3. Omege
4. Black-Kutner
5. Hou, Jiang, & Wang
6. Grover, & Helliwell

در نظریات گوناگون از زوایای متفاوتی به مفهوم ازدواج موفق پرداخته شده است. ازدواج موفق از نگاه گاتمن^۱ زمانی پدید می‌آید که زن و شوهر بتوانند تعارضات اجتناب‌ناپذیر روابطشان را حل کنند. گاتمن بر عواملی مانند اصلاح و تقویت نقشه راه، ارائه گام‌های مشخص برای حل مشکلات و تعارضات، افزایش واکنش‌های هیجانی مناسب و یکی کردن امور مالی تأکید می‌کند (گاتمن و همکاران، ۲۰۱۷). از منظر زوج‌درمانی رفتاری تلفیقی^۲، شادترین زوج‌ها نیز در طی زمان ممکن است با اختلافاتی روبه‌رو شوند و این مسأله، امری اجتناب‌ناپذیر است. لذا آشفستگی زناشویی به خاطر تفاوت‌ها، اختلافات و تعارض‌های بین زوجین به وجود نمی‌آید بلکه به دلیل مواجهه نادرست آن‌ها با این ناسازگاری‌های اجتناب‌ناپذیر ایجاد می‌شود. پذیرش این تفاوت‌ها در مراحل اولیه رابطه زناشویی زوجین ضروری است (مایرال^۳، ۲۰۱۵). نظریه بین‌نسلی بوئن^۴، عنوان می‌کند که افراد، زیربنای رابطه بین فردی‌شان را در خانواده اصلی یاد می‌گیرند و مشکلات زوجین، ادامه مشکلات تعاملی موجود در خانواده اصلی آن‌ها است (امانی، مجذوبی و سپهری‌فر، ۱۳۹۸). اگر این تعاملات درست و سازنده باشد نه تنها موجب استحکام خانواده و روابط اعضا با هم می‌شود بلکه سلامت جامعه را هم تضمین خواهد کرد (عسلی‌طالکوئی، اسمعیلی، برجعلی، عسگری، ۱۴۰۰).

نقش بنیادین الگو در تربیت، بر کسی پوشیده نیست. انسان‌ها همواره خواهان آن‌اند که الگو را در قالبی ملموس ادراک کنند. الگو در حقیقت نمونه عینی و مشهود یک فکر و عمل در ابعاد گوناگون است که برای رسیدن به کمال، از سوی دیگران پیروی می‌شود. در منابع اسلامی، بر بهره‌گیری از الگو و پیروی از اسوه‌های حسنه تأکید شده است. یکی از بهترین و کوتاه‌ترین روش‌های تربیت، الگوپذیری است. هرچه کمال و جاذبه نمونه ارائه شده بیشتر باشد، این روش کارایی بیشتری خواهد داشت (حسن‌زاده، ۱۳۹۸: ۱۱). همچنین فرد زمانی اقدام به رفتار مشابه الگو می‌کند که با ارزش‌های هم‌سو باشد (موسوی اقداش، شاکری زواردهی، ۱۳۹۳: ۳۴). این تأثیرپذیری عالمانه و عامدانه، در

1. Gottman

2. Integrated Behavioral Couple Therapy (IBCT)

3. Mairal

4. Bowen.

اصطلاح تعلیم و تربیت، الگوپذیری نامیده می‌شود (فلاح رفیع، ۱۳۹۱، ۳۵).
بهترین الگو سیره اولیاء و پیشوایان اسلام از شخص پیامبر اکرم (ص) تا ائمه اطهار (ع) است. خداوند متعال در آیه ۲۱ سوره احزاب می‌فرماید: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ «مسلماناً برای شما زندگی رسول خدا سرمشقی نیکو بود، برای آن‌ها که امید به رحمت خدا و روز رستاخیز دارند و خدا را بسیار یاد می‌کنند».

از سوی دیگر، از آنجا که تعمیم نتایج یک پژوهش از یک بافت فرهنگی^۱ به بافت فرهنگی دیگر مشکل است؛ توجه پژوهش‌گران به ملاحظات فرهنگی در ساختار ازدواج ضرورت دارد. چستی و چگونگی ازدواج و خانواده، عمیقاً تحت تاثیر بافت فرهنگی-اجتماعی است. از این رو، لزوم توجه به بافت فرهنگی در تدوین الگوی مناسب و سازگار برای ازدواج، امری ضروری است. اثرگذاری بافت فرهنگی-اجتماعی در رابطه زناشویی، از طریق یادگیری‌ها، ادراکات، انتظارات و نگرش‌های افراد درباره چگونگی رابطه زناشویی است که تا حد زیادی سلامت رابطه زن و شوهری را تعیین می‌کند. در واقع، چگونگی سلامت ازدواج و خانواده در فرهنگ‌های مختلف، می‌تواند متفاوت باشد و اساساً وابسته به بافت فرهنگی-اجتماعی است (خدادادی سنگده، کلایی و گوهری، ۱۳۹۹؛ چن و لیم^۲، ۲۰۱۲). به این دلیل، بررسی ساز و کار سیستم زوجی بدون توجه به بافت فرهنگی آن، امری ناقص و نادرست است. علاوه بر این، بیشتر مطالعات انجام شده در زمینه خانواده، به شکل‌گیری بدعملکردی، نارضایتی، آسیب و فروپاشی خانواده تمرکز داشته و پرداختن به عوامل زمینه‌ساز تعالی و سلامت خانواده، سهم کمتری را به خود اختصاص داده است. هم‌چنین، بیشتر پژوهش‌های مرتبط با ازدواج در حال حاضر به صورت کمی و فاقد حساسیت‌های فرهنگی است؛ در صورتی که رابطه زوجی و سبک زندگی، مسئله‌ای متأثر از بسترهای اجتماعی، باورها، نظام ارزشی و هنجاری و فرهنگی است که در رویکردهای کمی به طور کلی مغفول مانده است (خدادادی سنگده و همکاران، ۱۳۹۹). بنابراین با توجه به نیاز زوجین برای

1. Cultural Context
2. Chen, & Lim

دسترسی به مولفه‌های الگوی ازدواج موفق و تأکید قرآن کریم بر پرداختن به الگو، در صدد پاسخ‌گویی به این پرسش برآمدیم که الگوی مفهومی ازدواج موفق بر اساس سیره امیرالمؤمنین (ع) و حضرت صدیقه (س) چگونه است؟

روش پژوهش

روش این پژوهش، با توجه به ماهیت اکتشافی بودن آن، کیفی و از نوع تحلیل مضمون^۱ بوده است. در تعریف تحلیل مضمون می‌توان بیان نمود که روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است.

بر این اساس، نخست با بررسی محتوای منابع و متون معتبر موجود در رابطه با موضوع اصلی پژوهش از جمله نهج البلاغه، ۱۳۸۷، ترجمه دشتی؛ بحارالانوار، مجلسی، ۱۴۰۳ ه.ق؛ مجمع‌البیان، تألیف طبرسی، ۱۳۵۹ ه.ش؛ غررالحکم و درر الکلم، از آمدی تیممی، ۱۳۷۳؛ تحف العقول عن آل الرسول، تألیف ابن شعبه الحرانی، ۱۳۶۳؛ دانشنامه فاطمی، تألیف استاد و همکاران، جلد ۱ تا جلد ۶، ۱۳۹۳؛ فاطمه (س) از نگاه علی (ع) تألیف محمدیان، ۱۳۹۸؛ تحکیم خانواده از نگاه قرآن و حدیث محمدی ری شهری، ۱۳۸۹؛ نهاد خانواده در اسلام. مطهری، ۱۳۹۸؛ تعلیم و تربیت در اسلام. معانی الاخبار، صدوق ۱۳۹۶ و... استفاده شد.

با توجه به اکتشافی بودن پژوهش حاضر، روش تحقیق کیفی و از نوع تحلیل مضمون است. تحلیل مضمون^۲ (تحلیل تماتیک)، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این نوع تحلیل، مبتنی بر استقرای تحلیلی است که در آن محقق از طریق طبقه‌بندی داده‌ها و الگویابی درون داده‌ای و برون داده‌ای به سنخ‌شناسی تحلیلی دست می‌یابد. این نوع تحلیل در وهله نخست، به دنبال الگویابی در داده‌هاست. زمانی که الگویابی به دست آمد باید حمایت‌تمی یا موضوعی از آن صورت پذیرد؛ به عبارتی تم‌ها از داده‌ها نشأت می‌گیرند. در این پژوهش، نخست با بررسی محتوای کتب و مقالات معتبر ذکرشده، مضامین مرتبط با سیره عملی حضرت

1. Them analysis
2. Theory analysis

امیرالمومنین (ع) و حضرت صدیقه (س) در زمینه‌های ازدواج، رضایت زوجی، صمیمیت زوجی، چگونگی تعامل زوجی، فرزندپروری، ویژگی‌های فردی تاثیرگذار در زندگی مشترک استخراج شد. پس از آن، به تفکیک عناصر و تحلیل اولیه از مسئله پرداخته شد. پس از بررسی محتوای منابع ذکر شده، از طریق گردآوری داده‌های موردنیاز به روش تحلیل مضمون به تجزیه و تحلیل، طبقه‌بندی، کدگذاری و استخراج مقوله‌ها پرداخته شد سپس مطابق مضمون هسته‌ای، اصلی و فرعی، الگوی مفهومی طراحی شد.

در این پژوهش، سعی بر آن بود که از مضامین پایه‌ای که آشکار و صریح هستند، به سوی مضامین انتزاعی‌تر و کلی‌تر حرکت شود تا محقق به مضامین اصلی و هسته‌ای برسد. این تحلیل یک رفت و برگشت مستمر بین مجموعه داده‌ها و خلاصه‌های کدگذاری شده و تحلیل داده‌هایی است که به وجود می‌آیند. نگارش تحلیل از همان مرحله اول شروع می‌شود. به طور کلی هیچ راه منحصر به فردی برای شروع مطالعه در مورد تحلیل تم وجود ندارد (براون و کلارک، ۲۰۰۶، ص ۶). برای تضمین قابلیت اعتبار^۱ یافته‌ها (معادل مفهوم اعتبار و روایی در تحقیق کمی)، پس از تحلیل متناسب با مضامین استخراجی به منبع و متون رجوع و صحت مطالب تایید و در صورت لزوم، تغییرات لازم اعمال شد. جهت تضمین قابلیت تصدیق^۲، سعی بر آن بود که پژوهشگر پیش فرض‌های پیشین خود را تا حد امکان در فرایند جمع‌آوری اطلاعات دخالت ندهد. جهت تضمین قابلیت کفایت^۳، از راهنمایی و نظارت^۴ تن از همکاران متخصص استفاده شد و محتوای استخراج شده، برای بررسی کدگذاری‌ها به ایشان داده شد. جهت افزایش قابلیت تعمیم و انتقال^۴ به موقعیت‌های دیگر، تلاش بر این بود که تا حد امکان از متون و منابع مختلف در پژوهش استفاده شود که در نهایت، الگوی مفهومی ازدواج موفق بر اساس سیره امیرالمؤمنین (ع) و حضرت صدیقه (س) حاصل شد.

-
1. Credibility
  2. Conformability
  3. Dependability
  4. Transferability

یافته‌های پژوهش

یافته‌ها در جدول ۱ قابل مشاهده است.

جدول ۱. طبقه‌بندی مضمون هسته‌ای، مضامین اصلی و مضامین فرعی

مضمون هسته‌ای	مضامین اصلی	مضامین فرعی
ازدواج متعالی	فضائل فردی	از خودگذشتگی، صبر، فروتنی، حیا، اعتدال، زهد، صداقت، آراستگی، مسئولیت‌پذیری، احترام‌گذاری، مهم شمردن علم، روحیه کار و سخت‌کوشی و توجه به سلامت جسمی
	فضائل مبتنی بر جهان‌بینی اسلامی	ولایت‌پذیری، توکل، توسل، تلاش برای تعالی، یادمرگ، خلوص و عبادت
	فضائل رابطه‌ای	رعایت حریم محرم و نامحرم، کفویت مبتنی بر حق‌محوری، ابراز علاقه، ازدواج آسان، صمیمیت، احترام متقابل، همدلی، تفاهم، همکاری، تعهد، قداست رابطه زوجی، رضایت زناشویی و همراهی سیاسی اجتماعی
	فضائل والدینی	تربیت عاطفی، تربیت دینی و تربیت اجتماعی و سیاسی
	فضائل اجتماعی	زندگی هم‌سطح با مردم، پاسخ‌گوی مردم بودن، گذشت، نحوه برخورد با مردم، نحوه برخورد با دوستان، نحوه برخورد با میهمان‌ها، نحوه برخورد با همسایه‌ها، نحوه برخورد با یتیمان، نحوه برخورد با اقلیت‌های دینی، نحوه برخورد با دشمنان و تفکر

در ادامه، به اختصار و صرفاً با بیان یک مصداق به توصیف مضامین فرعی ذیل مضمون اصلی فضائل رابطه‌ای که به مولفه‌های تعاملی در سیره زوجی حضرت امیر(ع) و حضرت صدیقه(س) اشاره دارد، پرداخته شده است.

فضائل رابطه‌ای

کفویت مبتنی بر جهان‌بینی اسلامی: کفویت به معنای همتایی و تناسب است و مهم‌ترین شاخصه هم‌کفو بودن زن و مرد است (نائینی، ۱۴۰۰ و بانکی پور فرد، ۱۳۹۷: ۷۱). در میان همه ملاک‌های کفویت، همتایی نگرشی و اعتقادی مهم‌ترین ملاک برای ازدواج به شمار می‌رود. روایت است که رسول خدا(ص) فرمود: «اگر خداوند علی را برای فاطمه نیافریده بود همتایی برای فاطمه(س) نبود» (ینابیع الموده، ج ۲: ۲۴۴).

ابراز علاقه: حضرت فاطمه(س)، در مقام اظهار محبت و علاقه به امام علی(ع) فرمود: «علی جان، روح من فدای روح تو و جان من سپر بلای جان تو».

ازدواج آسان: رسول خدا(ص) از شرایط مالی امیرالمؤمنین(ع) برای ازدواج سؤال کردند و چنین پاسخ شنیدند: من یک شمشیر و یک زره و یک شتر دارم. رسول خدا(ص) این‌گونه راهنمایی کردند: یا علی! شمشیرت را برای جهاد در راه خدا لازم داری. شتر نیز برای آبیاری درختان و تهیه آب و حمل اثاثیه مورد نیاز است؛ برای هزینه‌های ازدواج، به زره اکتفا کن (بحارالانوار، ج ۴۳: ۱۲۶؛ نقل از محمدیان، ۱۳۹۸: ۱۳۰).

صمیمیت: امیرالمؤمنین(ع) فرمودند: به خدا سوگند! روابط ما آن‌چنان صمیمی بود که هرگاه من محزون و اندوهگین می‌شدم با نگاه به رخسار فاطمه(س) غم و اندوه من برطرف می‌شد (کشف الغم، ج ۱، ص ۳۶۳؛ نقل از محمدیان، ۱۳۹۸: ۱۵۵).

احترام متقابل: امیرالمؤمنین(ع) در فرازی به فضائل معنوی حضرت صدیقه(س) اشاره کردند و فرمودند: همسرم زهرا که سرور زنان جهان است؛ باتقوا، پاک سرشت، تربیت یافته نیکوکار و هدایت شده است. او محبوب حبیب خدا و برترین فرزند از دودمان رسول خدا(ص) بود (معانی الأخبار، ص ۵۸؛ نقل از محمدیان، ۱۳۹۸: ۳۱).

همدلی: همدلی یعنی شناخت و درک افکار و احساسات و ارائه پاسخ‌های حمایتی، عاطفی مناسب به آن‌ها (شفیع‌آبادی، ۱۴۰۱). نقل شده است که رسول خدا (س) به منزل حضرت صدیقه (س) تشریف آوردند. امیرالمؤمنین (ع) به همراه حضرت صدیقه (س) مشغول آسیاب کردن گندم بودند. حضرت فرمودند: به کدام یک از شما کمک کنم؟ امیرالمؤمنین (ع) فرمودند به فاطمه کمک کنید که خسته شده است. حضرت صدیقه برخاستند و رسول خدا به جای ایشان نشستند و به همراه امیرالمؤمنین (ع) گندم‌ها را آسیاب نمودند (الفضائل، ص ۱۱۲؛ نقل از محمدیان: ۱۶۹).

تفاهم: روزی مردی فقیر نزد رسول خدا (ص) آمد و از گرسنگی شکوه کرد. در منزل رسول خدا چیزی جز آب نبود. بنابراین روبه اصحاب نمود و فرمود: چه کسی این مرد را امشب میهمان می‌کند؟ در این هنگام امیرمؤمنان (ع) که همواره از سبقت‌گیرندگان در امور خیر بود، برای پذیرایی از آن فرد اعلام آمادگی کرد و به همراه او به خانه آمد و از حضرت صدیقه (س) پرسید: چیزی برای پذیرایی از مهمان داریم؟ حضرت صدیقه (س) پاسخ داد: جز غذای بچه‌ها چیزی نداریم؛ اما مهمان را بر خود مقدم می‌داریم. از این رو، حضرت صدیقه (س) کودکان را خواباند و چراغ را خاموش کرد و غذا را به مهمان دادند (وسائل الشیعه، ج ۹، ص ۴۶۲؛ نقل از جباری: ۱۳۹).

قداست در رابطه زوجی: در آغازین روزهای زندگی مشترک، وقتی رسول خدا از حضرت صدیقه (س) پرسیدند: «همسرت را چگونه یافتی؟»، گفت: «بهترین یاور در بندگی خدا» (مناقب آل ابی طالب، ج ۳، ص ۱۳۱؛ نقل از جباری: ۱۰۰).

همکاری: آن دو بزرگوار همیاری و همکاری در انجام وظایف دینی، اجتماعی و سیاسی داشتند. در یکی از جنگ‌ها که حضرت صدیقه (س) به همراه برخی زنان، برای کمک به سپاه اسلام به آن نقطه رفت، آن‌گاه که به پدر نزدیک شد و دید چهره مبارک ایشان ضربه خورده و خونین است، ناله سر داد و خون‌ها را پاک کرد (بحارالانوار، ج ۲۰، ص ۹۵؛ نقل از کلانتری: ۵۲) و امیرالمؤمنین (ع) با سپر خود آب می‌آورد و حضرت صدیقه (س) خون‌ها را می‌شست (مستدرک الوسائل، ج ۲۰، ص ۶۱۱؛ نقل از کلانتری: ۵۳).

رضایت زناشویی: امیرالمؤمنین (ع) فرمودند: هیچ‌گاه فاطمه از من نرنجید و او نیز

هرگز مرا نرنجانند؛ او را به هیچ کاری مجبور نکردم و او نیز مرا آزوده نساخت؛ در هیچ امری، قدمی برخلاف میل باطنی من برنداشت و هرگاه که به رخسارش نظاره می‌کردم، تمام غصه‌هایم برطرف می‌شد و دردهایم را فراموش می‌کردم (بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۱۲۳؛ نقل از انصاری: ۷۵).

فضائل والدینی

تربیت عاطفی: روزی امام حسن و امام حسین (ع) در یک مسابقه خطاطی به رقابت پرداختند. امام حسن (ع) گفت: خط من بهتر است و امام حسین (ع) گفت: آنچه من نوشتم زیباتر است. سرانجام، هردو جهت داوری مسابقه، خدمت مادرشان رسیدند. حضرت صدیقه (س) نمی‌خواست بچه‌ها آزوده شوند. بدین خاطر فرمود به پدرتان مراجعه کنید تا قضاوت کند. حضرت امیرالمومنین (ع) نیز آن‌ها را نزد پیامبر (ص) فرستاد و داوری را بر عهده آن حضرت نهاد. پیامبر نیز داوری را به جبرئیل سپرد. او نیز به اسرافیل حواله داد، تا این که اسرافیل از جانب خدا قضاوت در این مورد را به خود حضرت صدیقه (س) سپرد. حضرت صدیقه (س) عرض کرد: خدایا چگونه میان این دو قضاوت کنم که دل هردو را به دست آورم؟ به الهام حضرت باری تعالی، حضرت صدیقه (س) گردن بند خود را پاره کرده، دانه‌های آن را که زوج نبود، بر زمین ریخت و سپس فرمود: هرکه بیشترین دانه‌ها را جمع کرد، از جانب من برنده خواهد بود. در این صورت باید یکی در این مسابقه پیروز می‌شد، اما جبرئیل یکی از این دانه‌ها را به دو نیم تقسیم کرد تا هر دو به‌طور مساوی دانه بردارند. بدین ترتیب، این مسابقه دو برنده داشت و هر دو در این رقابت، پیروز شدند (بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۳۰۹؛ نقل از انصاری، ص ۹۴).

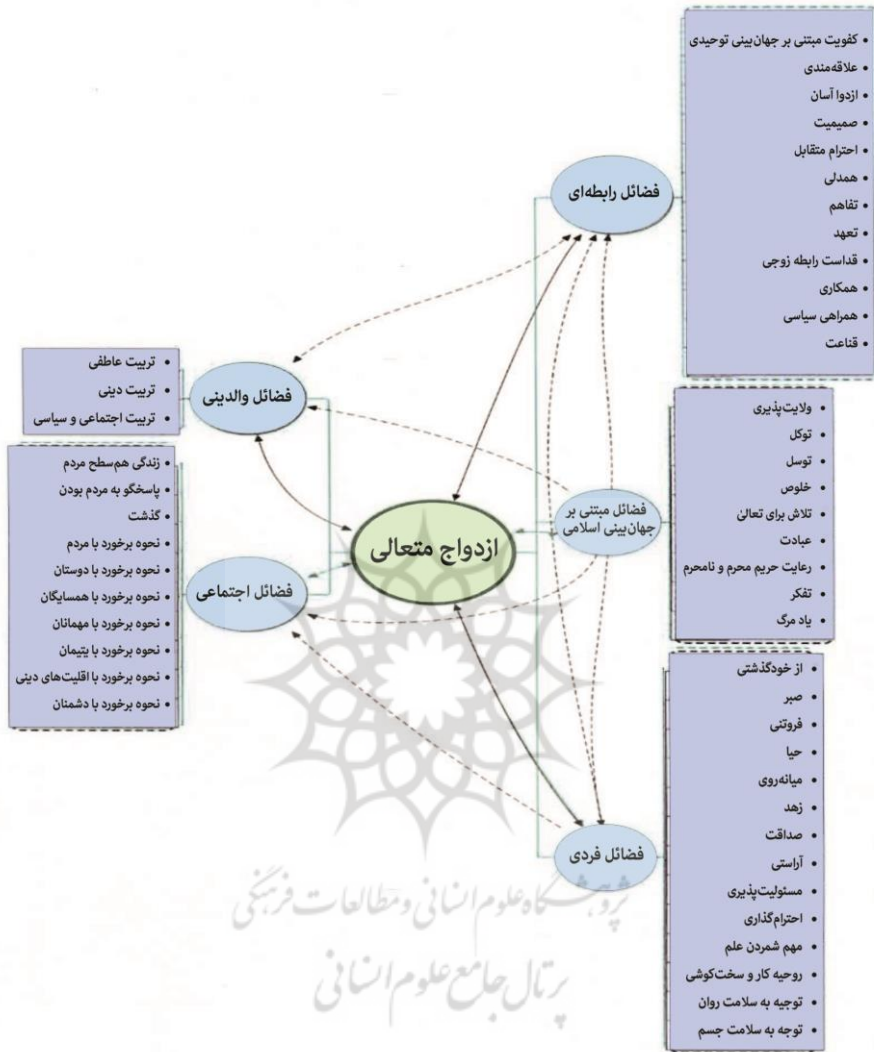
تربیت اجتماعی و سیاسی: امام حسن (ع) می‌فرمایند: در شب جمعه‌ای مادرم فاطمه را دیدم که مشغول عبادت و پیوسته در حال نماز بود تا صبح طلوع کرد و مردم را دعا می‌کرد و نام آن‌ها را می‌برد. پرسیدم: مادر جان چرا برای خودت دعا نمی‌کنی و فقط برای دیگران دعا کردی؟ فرمود: پسرکم، اول همسایه، سپس اهل خانه (علل الشرائع، ج ۱، ص ۱۸۲؛ نقل از جباری: ۶۵).

تربیت دینی: حضرت صدیقه (س) در هنگام غروب نمی گذاشت بچه‌ها بخوابند و اگر در خواب بودند آن‌ها را بیدار می‌کرد که آن وقت، وقت استجاب دعاست. او بچه‌ها را زیاد به یاد رسول خدا (ص) می‌انداخت و به سفارش پدرشان، بچه‌ها را دسته گل می‌دانست و آن‌ها را برای یاد گرفتن قرآن و دعا به نزدشان می‌فرستاد (مسند احمد، ج ۱، ص ۲۳۶؛ نقل از آبک، ۱۳۹۵، ۴۰).

فضائل مبتنی بر جهان بینی اسلامی

ولایت پذیری: نصارای نجران به مدینه آمدند و اصرار بر این عقیده داشتند که خدا پدر حضرت مسیح (ع) است. براهین رسول خدا (ص) در برابر تعصبات باطل آنان کارساز نیفتاد. سپس پیامبر (ص) به فرمان الهی در آیه ۶۱ سوره آل عمران ﴿فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ﴾ آن‌ها را به مباحثه دعوت کرد. صدیقه طاهره و امیرالمؤمنین با ایمان راسخ به حقانیت رسول خدا، دعوت ایشان را لبیک گفتند و با دو فرزند خردسالشان به همراه رسول خدا از خانه بیرون آمدند. نصارای نجران وقتی آن چهره‌های پاک و معصوم را دیدند، یقین کردند که در صورت انجام مباحثه، عذاب الهی بر خودشان نازل خواهد شد و از مباحثه منصرف گشت (مصباح المجتهد، ص ۷۵۹؛ نقل از جباری: ۱۳۳). همچنین، روزی پیامبر (ص)، در جلسه‌ای دوستانه، به ارزش‌های علی (ع) اشاره فرمود و شدت محبت و علاقه قلبی‌شان به امیرالمؤمنین را به فاطمه (س) ابراز نمود. فاطمه (س) در حالی که به عظمت و ارزش‌های علی (ع) ایمان داشت، فرمود: سوگند به خدایی که تو را برای هدایت انسان‌ها به رسالت برگزید و امت اسلامی را به وسیله تو هدایت نمود، تا زنده ام همواره به ارزش‌های امیرالمؤمنین (ع) معترف خواهم بود. مشکل الاثار ج ۱ ص ۴۸: علامه طحاوی حنفی (متوفای ۳۲۱ هجری).

رعایت حریم محرم و نامحرم: در مثال حیا در مضمون اصلی فضائل فردی ذکر شده است.

شکل ۱. الگوی مفهومی ازدواج موفق بر اساس سیره امیرالمؤمنین (ع) و حضرت صدیقه (س)

نتیجه‌گیری

واضح است که تحقق ازدواجی رضایت‌بخش برای هر شخص در آستانه ازدواج، مهم است و عوامل متعددی در شکل‌گیری آن مؤثرند. پژوهش‌های مرتبط با رضایت زناشویی بیانگر آن است که وجود یا عدم وجود مشکلات در روابط زوجین بر کیفیت زندگی،

به طور مستقیم و غیرمستقیم تأثیرات چشم‌گیری دارد (کساپوگلو و یبانیگول^۱، ۲۰۱۸؛ خدادادی سنگده و همکاران، ۱۳۹۹: ۳۰). در پژوهش حاضر در بخش فضائل فردی، به پرورش ویژگی‌های مثبت انسانی در شخصیت حضرت امیر(ع) و حضرت صدیقه (س) نظیر تواضع، صبر، حیا و... که ناشی از یک تربیت توحیدی است، پی می‌بریم. فضائل فردی، به صورت مستقیم بر ازدواج متعالی و به طور غیرمستقیم بر سایر ابعاد آن اثرگذر است.

مضمون اصلی فضائل مبتنی بر جهان بینی اسلامی نیز، نگرش‌های هستی‌شناسانه فرد را مدنظر دارد و اهمیت این بعد در کلیه حیطه‌های ازدواج ایشان، نمایان است. این مضمون اصلی به طور مستقیم بر مضمون هسته‌ای ازدواج متعالی تأثیر می‌گذارد و از آن تأثیر می‌پذیرد. این مضمون بر سایر مضامین اصلی تأثیر غیر مستقیم دارد. خدادادی و همکاران (۱۳۹۶: ۳۷) معتقدند عوامل مذهبی به طور مستقیم رفتارهای فرد را جهت می‌دهد و از سوی دیگر، به صورت غیرمستقیم از طریق افزایش بهبود روابط بین اعضای خانواده، موجب کاهش رفتارهای نابهنجار می‌شود. همچنین، فرحبخش و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی، نگرش‌های موثر مرتبط با زندگی و خداوند را از عوامل موثر در الگوی ازدواج پایدار رضایت‌مند برشمرده‌اند. نائینی (۱۴۰۰) نیز در پژوهشی، ضمن بررسی منابع دینی، به اولویت کفویت زوجین در همسانی دینی و مراتب ایمان و اخلاق اشاره می‌کند. مضمون اصلی فضائل رابطه‌ای، به ویژگی‌های رابطه زوجی ایشان که توسط مصادیق مختلف استخراج شده است، اشاره دارد. فضائل رابطه‌ای مستقیماً بر مضمون هسته‌ای ازدواج متعالی اثر گذاشته و از آن اثر می‌پذیرد. همچنین، به طور غیرمستقیم متأثر از مضامین جهان بینی اسلامی و فردی است. کیفیت رابطه زوجی کانون ازدواج متعالی است و نقش موثری بر ارتقاء سلامت معنوی و توسعه ویژگی‌های اخلاقی فردی دارد، همچنین میان این مولفه‌ها رابطه‌ای مستقیم برقرار است؛ بدین معنا که با تقویت

روحیات معنوی فرد، کمالات اخلاقی در او رشد می‌کند و این عامل، خود باعث غنی سازی رابطه زوجی و افزایش رضامندی در این رابطه می‌گردد.

با بررسی تاریخ صدر اسلام، شاهد نادیده گرفتن و بی‌توجهی به جایگاه زن هستیم. در فضای مردسالارانه و شرایط فرهنگی آن زمان، دختران را زنده به گور می‌کردند؛ پیامبر(ص) برخلاف عرف آن زمان، از تولد دخترشان بسیار ابراز شادمانی نموده و نسبت به ایشان، تکریم و ابراز محبت‌های بسیاری داشتند. همچنین در خصوص ازدواج حضرت زهرا، پیامبر(ص) با ایشان مشورت داشتند و نظر و رضایت ایشان را جویا می‌شدند؛ با اینکه بافت فرهنگی آن زمان، قائل شدن چنین جایگاهی برای زن را برنمی‌تابیده است. این موارد بیان‌گر دو نکته است: اول انتخاب‌گری طرفین و توجه به خواست و اراده آن‌ها در امر ازدواج و دوم اهمیت علاقه‌مندی و تمایل و رضایت قلبی دختر و پسر. لذا یکی از مضامین فرعی مستخرج از سیره ایشان، علاقه‌مندی طرفین اشاره است. رضایت قلبی طرفین از ازدواج با هم موجب عمیق شدن رابطه زوجی می‌شود و روحیه قدردانی نسبت به هم را تقویت می‌کند چراکه فضای سرد عاطفی زمینه نارضایتی و ناسازگاری را فراهم می‌کند (سعیدی و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۴۱۳). رضایت زوجین از یکدیگر موجب احساس شاد بودن و ایجاد صمیمیت در آن‌ها خواهد شد. این مولفه با یافته‌های پژوهش کرمانی مامازندی و حسن‌زاده (۱۴۰۱) و بانکی پور (۱۳۹۷) که بیان‌گر نقش تعیین‌کننده صمیمیت و رضایت زوجین از زندگی بر سلامت عمومی زوجین است، همسو است. همچنین کرنی و بردبوری^۱ (۲۰۲۰) معتقدند رضایت زناشویی یکی از مهم‌ترین شاخص‌های تعیین و استحکام عملکرد خانواده است که طی آن زن و شوهر از ازدواج با یکدیگر و با هم بودن احساس خشنودی می‌کنند.

مراسم ازدواج حضرت صدیقه(س) همراه با دعا، اطعام فقرا، صدقه و نیز تکبیر به جای موسیقی غنا بود. مراسم عروسی سرشار از سرور و شادمانی بود. پیامبر(ص)

هنگام بردن عروس به خانه داماد به دختران عبدالمطلب و زنان مهاجر و انصار فرمان داد که همراه حضرت صدیقه پروند و شادمانی کنند و تکبیر و تحمید بگویند. جشن و شادمانی در مراسم ازدواج، از سنت‌های ائمه معصومین (ع) به شمار می‌رود و فرایند سهل‌گیری در کلیه مراحل ازدواج، از تهیه جهیزیه و لباس عروس گرفته تا برگزاری مراسم؛ گویای مضمون فرعی ازدواج آسان است. التزام به مردمی بودن، توجه به مستضعفان و داشتن علاقه اجتماعی و پرهیز از تجملات در ازدواج ایشان بسیار مهم شمرده شده است. تجمل‌گرایی و اصالت دادن به ظواهر مادی به مرور زمان منجر به نارضایتی از زندگی زوجی می‌شود. به تدریج حجم انتظارات و توقعات، هیچ تناسبی با واقعیت‌های زندگی ندارد و داشته‌ها را نادیده گرفته و تمرکز به سمت نداشته‌ها می‌رود، لذا زوجین غرق در گلایه و شکایت و نارضایتی می‌شوند. از طرف دیگر قناعت و بسندگی به داشته‌ها منجر به تقویت روحیه قدردانی و رضایت از زندگی می‌شود. این مولفه، با یافته‌های پژوهش موسوی (۱۳۹۳) همسو است که قناعت و پرهیز از مصرف‌گرایی را به معنای درست و با برنامه زیستن که موجب سعادت دنیوی و اخروی فرد می‌شود، می‌دانند. همچنین نتایج پژوهش کریمی و محمودآبادی (۱۳۹۶) بیان می‌کند که بین دو مؤلفه امنیت مادی و خویش‌داری، رابطه مثبت و معناداری با رضایت از زندگی وجود دارد.

از دیگر فضائل رابطه‌ای احصاء شده، پررنگ بودن صمیمیت، همدلی و تفاهم است. ائمه معصومین (ع) به ابراز علاقه به همسر تأکید بسیار نموده‌اند و در سیره عملی ایشان این امر در موارد متعددی به چشم می‌خورد. پیامبر اکرم فرمودند: «وقتی مرد به زن خود با محبت می‌نگرد و همسرش نیز به او با مهر نگرد، خداوند به دیده رحمت به آن‌ها نگاه می‌کند» (نهج الفصاحه، حدیث ۶۲۱). همچنین، در زندگی مشترک علی (ع) و فاطمه (س)، فضایی گرم و عاطفی برقرار بود. حضرت صدیقه (س) و امیرالمؤمنین همواره به یکدیگر عشق می‌ورزیدند و با عبارات و کلمات محبت‌آمیز یکدیگر را خطاب

می‌کردند و در کلام خود علاقه و احترام را توأماً در نظر داشتند. حضرت صدیقه در مقام اظهار محبت و علاقه به حضرت امیرالمؤمنین فرمود: «علی جان، روح من فدای روح تو و جان من سپر بلای جان تو» (کوکب الدری، ج ۱، ص ۱۹۶). عشق و محبت حضرت صدیقه نسبت به همسرش به اندازه‌ای بود که در لحظات احتضار می‌گریست و خطاب به امیرالمؤمنین می‌فرمود: «به خاطر آنچه از مشکلات و سختی‌ها که پس از من به تو خواهد رسید می‌گیریم» (بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۲۱۸). پس از شهادت حضرت صدیقه (س) نیز حضرت امیر با حزن فراوان این ابیات را نجوا می‌کردند: «جدایی تو بزرگترین چیز در نزد من است و از دست دادن تو دشوارترین مصائب است ای فاطمه! از روی حسرت خواهم گریست و با اندوه و غم، ناله خواهم زد به خاطر دوستی که به روشن‌ترین راه حرکت کرد. ای دیده فروریز و بخشش کن و مریاری ده! اندوه من همیشگی است و بر یاورم می‌گیریم». در واقع، در شکل‌گیری ازدواج موفق و سالم، عوامل زن‌شویی مانند حمایت متقابل، صمیمیت، قدردانی، تعهد، تلاش برای خشنودی یکدیگر و توافق زوج نقش موثر دارد که مصادیق ذکر شده بیانگر پیوند عاطفی عمیق بین امیرالمؤمنین و حضرت صدیقه است.

این یافته با نتایج پژوهش‌های کرایبی و همکاران (۱۳۹۵)، بلاچ و همکاران (۲۰۱۴)، دیکسون^۱ (۲۰۱۳) و نیمتز (۲۰۱۱) همخوان است. آن‌ها معتقدند صمیمیت، حمایت، توجه، احترام و قدردانی از یکدیگر یکی از عوامل مهم در ازدواج پایدار رضایت‌مند است.

از دیگر مؤلفه‌های زندگی مشترک امیرالمؤمنین (ع) و حضرت صدیقه (س)، قناعت و ساده‌زیستی است که در زندگی مشترک کوتاه‌شان نمودهای زیبایی داشته است. زهد و ساده‌زیستی ایشان به معنای فقر و جبر روزگار نبود بلکه حاصل انتخابی عارفانه و عاشقانه بود. امیرالمؤمنین (ع) و حضرت صدیقه (س)، بخش زیادی از درآمد خود را در

راه رضایت معبود به مستمندان و مساکین انفاق می‌کردند. امروزه با گسترش مسائل رفاهی و تجملات زمینه بروز نارضایتی‌ها و تعارض در خانواده‌ها افزایش یافته‌است. راه پیشگیری از این مسائل، ساده‌زیستی و رضایت به داشته‌ها و پرهیز از مقایسه و چشم‌وهم‌چشمی‌هاست. برای همین فرد قانع، فرد شاکراست (دیلمی، ۱۴۱۲). همچنین باعث می‌شود که انسان به هرچه در اختیار دارد، خشنود و سازگار باشد و با عزت‌نفس و آبرومندی به سر برده و هیچ‌گاه چشم‌داشتی به دیگران نداشته و از نداشتن‌های خود اندوهگین و حسرت‌زده نباشد (رحیمی، ۱۳۶۹، ج ۲، ص ۱۳۲). متأسفانه برخی در فهم دقیق و تلقی صحیح از فرهنگ غنی و سازنده قناعت دچار نوعی خطا و کج‌اندیشی شده و قناعت را به معنای کم مصرف کردن و یا حتی مصرف نکردن نعمت‌های الهی و دستاوردهای بشری می‌دانند و قناعت را صرفاً در حوزه معیشت اقتصادی و درآمدی خود فرض می‌کنند و سایر ابعاد و دامنه زندگی را از شمول قناعت خارج می‌شمارند در حالی که آموزه‌های صحیح و صریح اسلامی، گستره وسیع و نامحدودی از حیات مادی و معنوی بشر را مشمول راهبرد اساسی فرهنگ قناعت و خودبسندگی دانسته و کارکردها و آثار بی‌نظیر کاربست دقیق و عمیق آن را ضامن سلامت و سعادت فردی و اجتماعی زندگی افراد می‌داند (ابراهیمی، ۱۳۹۸).

این نتایج با پژوهش رضایی (۱۴۰۰) و نظری و مقدم (۱۳۹۲) که نشان دادند قناعت بر تقویت و استحکام خانواده و جامعه تاثیر دارد، همسو است.

مضامین اصلی و فرعی حاصل این پژوهش با نتایج برخی پژوهش‌ها هم‌سو است از جمله: مضمون فرعی انعطاف‌پذیری که با پژوهش‌های (صالحی، حسینیان، یزدی، ۱۴۰۱)، شهابی، شهابی و فروزنده (۲۰۲۰)، گاپتا و بووی (۲۰۱۸) و کرایبی و همکاران (۱۳۹۵) که بیان کردند انعطاف‌پذیری با انسجام زناشویی رابطه معنادار و مستقیمی دارد، هم‌خوان است.

مضمون فرعی تفاهم که از عوامل موثر بر ازدواج موفق است نیز با یافته‌های پژوهش

عابدینی چمگردانی و نیک نژادی (۱۴۰۱)، جاودان و همکاران، (۱۳۹۷)، جاودان (۲۰۱۴)، پاسبان (۱۳۹۴)، گاتمن (۱۹۹۹) و هانسن (۱۹۹۸) همسو است که نشان دادند تفاهم و هماهنگی فکری می‌تواند در کیفیت و رضایت از رابطه زوجی اثر داشته باشد. همراهی و مشارکت نیز با پژوهش ژیا^۱ و همکاران (۲۰۱۹)، (ای و اکانلی^۲، ۲۰۱۸) و حکاک و همکاران (۱۴۰۰) که معتقدند همراهی و حمایت همسران از یکدیگر، بر سلامت عاطفی آن‌ها تاثیر دارد.

تأثیر انتخاب آگاهانه در ازدواج نیز از یافته‌های این پژوهش بود. این مولفه با یافته‌های ثمری صفا و همکاران (۱۴۰۱) و درخش و همکاران (۱۳۹۸) همسو است زیرا معتقدند یک ازدواج رضایتمند در گرو انتخاب آگاهانه و شناخت عمیق از یکدیگر و صداقت طرفین است.

ویژگی‌های فردی مانند دلسوزی و مهربان بودن، و صداقت و مسئولیت‌پذیری، صبر و گذشت که پژوهش‌های فرحبخش و همکاران (۱۳۹۵)، کرایبی و همکاران (۱۳۹۵)، خدادادی و همکاران (۱۳۹۹)، صاحب‌دل و همکاران (۱۳۹۴)، السون، دفرین و اسکوگراند (۲۰۱۰) همسو است که معتقدند ویژگی‌های فردی زوجین، از عوامل موثر بر ازدواج رضایتمند است.

در توضیح مضمون فضائل والدینی، توجه به تربیت عاطفی، دینی، اجتماعی و سیاسی مشاهده می‌گردد که این امر نیز با توافق و حمایت زوجین از یکدیگر انجام می‌شود و در فرهنگ‌های مختلف، می‌تواند مصادیق متفاوتی داشته باشد. این مضمون نیز مستقیماً در ازدواج متعالی نقش دارد و همچنین ازدواج متعالی در تحقق مضمون فضائل والدینی مستقیماً اثرگذار است. علاوه بر این، کیفیت رابطه زوجی بر فضائل والدینی به‌طور غیرمستقیم اثر دارد. نتایج بررسی سیره والدینی در این پژوهش با یافته‌های پژوهش موسوی و حسینی (۱۴۰۰)، نائینی (۱۴۰۰)، درخش و همکاران (۱۳۹۸)،

1. Xia
2. Ay, & Okanli

بانکی پور (۱۳۹۷)، فتحی و همکاران (۱۳۹۵) و فاطیما و اجمل (۲۰۱۲) هم خوان است که بیان‌گر این ست که در ازدواج‌های موفق، فرزند دارای نقشی مثبت است و همچنین زوجین در تربیت فرزندان با یکدیگر هماهنگ هستند.

در بررسی فضائل اجتماعی نیز نقش‌آفرینی اجتماعی و کنش‌گری در عرصه‌های سیاسی اجتماعی نمود آشکاری دارد. محدود نبودن زندگی صرفاً به مسائل شخصی و خانوادگی و اثرگذاری در حیطه‌های اجتماعی و بی‌تفاوت نبودن نسبت به دردهای جامعه نیز از سیره ایشان است. مضمون اصلی فضائل اجتماعی مستقیماً بر مضمون هسته‌ای ازدواج متعالی اثر می‌گذارد و مستقیماً نیز از آن متأثر است و همین‌طور، به صورت غیرمستقیم تحت تأثیر مضمون اصلی فضائل فردی است. رابطه متعالی، متضمن رشد همه ابعاد وجودی انسان است. با توجه به اینکه انسان موجودی اجتماعی است، لازمه تعالی همه‌جانبه، پرورش علاقه اجتماعی و مسئولیت‌پذیری نسبت به اطرافیان است. همچنین رابطه زوجی موفق، مستلزم تقویت ویژگی‌های مثبت شخصیتی فرد است.

مطالعه الگار، کریج و تریس^۱ (۲۰۱۲) نشان داد که در ازدواج‌های موفق، زن و شوهر زمان بیشتری را با یکدیگر می‌گذرانند، رفتارهای مثبت و تشویقی بیشتری نشان می‌دهند، ابرازگری عاطفی و شناختی دارند، رابطه ولی-فرزندی کارآمدی را دارا هستند و در حوزه‌های اجتماعی از روابط گرمی با دیگران برخوردارند.

به‌طورکلی می‌توان بیان نمود که کلیه خصائص مطرح‌شده، برمدار توحید و حق‌طلبی و جهان‌بینی اسلامی است. وقتی زوجین ازدواج موفق داشته باشند، نهاد خانواده از سلامت برخوردار است، عملکردها و نقش‌ها به‌خوبی ایفا می‌شوند، زن و شوهر می‌توانند با مسائل و اتفاقات زندگی به شیوه صحیح مواجه شده و در جهت ارتقا سلامت و بهداشت روانی خود قدم بردارند (نائینی، ۱۴۰۰). درواقع سازگاری در ایجاد‌گرایش زوجین

برای بخشندگی، مهربانی، سخاوت، همدلی، نوع دوستی و اعتماد ورزی نقش به‌سزایی دارد (شمس و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۱۰؛ بوچر، سوزوکی و ساموئل^۱، ۲۰۱۹). گیل‌مور^۲ و همکاران (۲۰۱۹) نیز رابطه بین ازدواج سالم و سلامت روانی، عاطفی و جسمی را تبیین کرده‌اند. نتایج پژوهش‌های کرایبی و همکاران (۱۳۹۵)، کاسلوف و رابیسون^۳ (۱۹۹۶)، استانلی^۴ (۲۰۰۱) و فنل^۵ (۱۹۹۳) نشان داد که مذهب، فرهنگ و ارزش‌ها از ویژگی‌های عمده درون بافت ازدواج‌ها است. این مفاهیم با فعالیت‌هایی که زوج با هم انجام می‌دهند، ارتباط داشته و بر آن اثر می‌گذارند. زمانی که زن و شوهر در این زمینه به‌طور معنی‌داری با هم تفاوت داشته باشند، احتمال طلاق افزایش و رضایت و پایداری زندگی مشترک کاهش می‌یابد (لهرر^۶، ۲۰۰۶).

پیشنهاد کاربردی این پژوهش، بر مشاوره پیش از ازدواج متمرکز است. الگوی ارائه شده می‌تواند به‌عنوان راهنمای آموزشی جهت تحقق ازدواج موفق برای مشاوران پیش از ازدواج باشد. مانند هر پژوهشی، این پژوهش نیز با محدودیت‌هایی روبه‌رو بود. با توجه به اینکه پژوهش حاضر به روش کیفی انجام گرفته است، تمامی محدودیت‌های روش پژوهش کیفی مانند عدم امکان حذف سوگیری پژوهش‌گر و عدم کنترل اعتبار نتیجه‌گیری محقق بر آن وارد است. جهت اصلاح، تکمیل و توسعه این الگو، پیشنهاد می‌شود که پژوهشگران به تدوین پروتکل‌های آموزشی پیش از ازدواج مبتنی بر الگوی ازدواج موفق امیرالمؤمنین (ع) و حضرت صدیقه (س) و آموزش آن به افراد در آستانه ازدواج پرداخته و همچنین به تدوین برنامه‌های آموزشی غنی‌سازی روابط زوجین بر اساس همین الگو پس از ازدواج پرداخته شود. علاوه بر این، بررسی اثربخشی آموزش الگوی ازدواج موفق بر اساس سیره زندگی امیرالمؤمنین (ع) و حضرت صدیقه (س) و

-
1. Bucher, Suzuki, & Samuel
  2. Gilmour
  3. Kaslow, & Robison
  4. Stanley
  5. Fenell
  6. Lehrer

مقایسه آن با متغیرهای روان‌شناختی نیز پیشنهاد می‌شود.

ملاحظات اخلاقی پژوهش: در امانت‌داری نسبت به نقل احادیث و سیره معصومین اهتمام ویژه ورزیده شده است.

سهم نویسندگان: نویسنده مسئول تحت نظر و راهنمایی نویسنده اول مراحل فرایند پژوهشی را انجام داده است.

حمایت مالی: این مقاله تحت حمایت مالی-معنوی جایی نبوده و نویسندگان هزینه‌های آن را تقبل نموده‌اند.

تعارض منافع: یافته‌های این مطالعه هیچ‌گونه تضاد با منافع شخصی یا سازمانی ندارد.

قدردانی: از سرکار خانم دکتر عزت خادمی و همچنین سایر کارشناسان و صاحب‌نظرانی که با بیان نکات ظریف و ارزشمند خود بر غنای علمی آن افزودند و در به ثمر رسیدن پژوهش حاضر، یاری‌گر محققان بودند، کمال قدردانی و سپاس را داریم.

منابع

قرآن کریم.

ابراهیمی، اعظم. (۱۳۹۸). بررسی تاثیر قناعت در پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی. دومین همایش ملی آسیب‌های اجتماعی.

آبک، علی. (۱۳۹۵). بررسی سیره فردی و اجتماعی حضرت فاطمه زهرا(س). پایان‌نامه منتشر شده کارشناسی ارشد. دانشکده اصول الدین. گروه علوم قرآن و حدیث.

آمدی تیممی، عبدالواحد. (۱۳۷۳). غرزالحکم و درر الکلم. شرح محمدتقی خوانساری. تهران: دانشگاه تهران.
ابن بابویه، ابوجعفر محمد بن علی. (۱۳۹۶ ه.ش). معانی الاخبار، قم. ترجمه حمید رضا شیخی. دفتر انتشارات ارمغان طوبی.

ابن شعبه الحرانی، حسن بن علی. (۱۳۶۳). تحف العقول عن آل الرسول. قم: موسسه النشر الاسلامی.
استادی، رضا؛ بهجت پور، عبدالکریم. پیشوایی، مهدی. رحمان ستایش، محمدکاظم. رشاد، علی‌اکبر. طباطبایی، سیدمحمدکاظم. علاسوند، فریبا. مقیمی حاجی، ابوالقاسم. یوسفی غروی، محمدهادی. (۱۳۹۳). دانشنامه فاطمی، جلد اول تا ششم. تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

- احمد بن علی طبرسی. (۱۳۵۹، ه.ش). مجمع‌البیان، ترجمه محمد رازی. تهران: بی‌جا.
- امانی، رزیتا؛ مجذوبی، محمدرضا. سپهری فر، صالح. (۱۴۰۰). راهنمای بالینی زوج‌درمانی. همدان: نشر دانشگاه بوعلی‌سینا.
- انصاری، محمدرضا. (۱۳۹۶). گزارش لحظه به لحظه از ازدواج حضرت زهرا(س). قم: نشر دلیل ما. (این کتاب اولین بار در سال ۱۳۸۵ منتشر شده است).
- بانکی پور فرد، امیرحسین. (۱۳۹۷). مطلع مهر. حدیث راه عشق: اصفهان.
- پاسبان، فاطمه. (۱۳۹۴). رابطه رضایت جنسی، خودکارآمدی جنسی و رضایت از زندگی زناشویی با میزان تفاهم و هماهنگی فکری زوج‌های جوان شهرستان لارستان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه هرمزگان.
- جاودان، موسی؛ سماوی، عبدالوهاب؛ فرشاد، محمدرضا. (۱۳۹۷). همبستگی تفاهم زوجین دارای تعارض با رضایت زناشویی و نقش میانجی کیفیت زندگی. نشریه مدیریت ارتقای سلامت، ۷ (۵)، ۵۴-۶۲.
- ثمیری صفا، جعفر؛ زارعی، اقبال؛ نجارپوریان، سمانه؛ محمدی، کوروش. (۱۴۰۱). ارائه الگوی ازدواج مجدد رضایت‌مند: یک پژوهش کیفی. فصلنامه علمی پژوهش‌های مشاوره انجمن مشاوره ایران، ۲۱ (۸۳)، ۴-۴۶.
[0.7.1.6.1395.22516654.1.1001.20](https://doi.org/10.21603/22516654.1.1001.20)
- جباری، محمدرضا. (۱۳۹۲). سیره اخلاقی و سبک زندگی حضرت زهرا (س). قم: نشر معارف.
- حاتمی ورزنده، ابوالفضل؛ اسمعیلی، معصومه؛ فرح‌بخش، کیومرث؛ برجعلی، احمد. (۱۳۹۵). ارائه الگوی ازدواج پایدار رضایت‌مند: یک پژوهش گراند تئوری. مشاوره و روان‌درمانی خانواده. (۲۱)، ۱۲۰-۱۴۹.
- حسن‌زاده، سهیلا. (۱۳۹۸). نقش الگو در تربیت فرزند از منظر قرآن کریم. نشریه مطالعات پژوهشی زنان با رویکرد اسلامی، ۶ (۱۰)، ۵-۲۸.
[NAQHS.V5I10.68445/10.22067](https://doi.org/10.22067/NAQHS.V5I10.68445/10.22067)
- حکاک، محمد؛ مؤمنی مفرد، معصومه. تقی‌پور، صابر. (۱۴۰۰). تاثیر طردشدگی، قدر جسمی و انرژی عاطفی بر عملکرد وظیفه‌ای کارکنان شرکت پالایش نفت تهران با نقد تعدیل‌گری حمایت‌همسر. مطالعات راهبردی در صنعت نفت و انرژی، ۱۳ (۵۰)، ۲۱۳-۲۳۲.
[JR_IIESHRM-13-50_011](https://doi.org/10.22067/JR_IIESHRM-13-50_011)
- خجسته مهر، رضا؛ محمدی، علی؛ عباس‌پور، ذبیح‌اله. (۱۳۹۵). نگرش دانشجویان متأهل به ازدواج: یک مطالعه کیفی. مجله روان‌پرستاری، ۴ (۲)، ۱۹-۲۷.
[JR_IIPN-4-2_003](https://doi.org/10.22067/JR_IIPN-4-2_003)
- خدادادی سنگده، جواد؛ احمدی، خدابخش؛ آموستی، فروغ. (۱۳۹۴). عوامل خانوادگی دخیل در سلامت خانواده‌های نظامی: مطالعه کیفی. فصلنامه روان‌شناسی نظامی، ۶ (۲۱)، ۵۱-۶۲.
[JR_JMPSA-6-21_005](https://doi.org/10.22067/JR_JMPSA-6-21_005)
- خدادادی سنگده، جواد؛ کلائی، اعظم؛ گوهری پور، مرتضی. (۱۳۹۹). تدوین الگوی مفهومی رضایت از ازدواج در بستر خانواده سالم: مبتنی بر بافت فرهنگی، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۱۱ (۴۱)، ۲۷-۶۰.
[OCCPC.2020.41451.2129/22054.10](https://doi.org/10.22067/OCCPC.2020.41451.2129/22054.10)

خدادادی سنگده، جواد؛ نظری، علی محمد؛ احمدی، خدابخش. (۱۳۹۶). شاخص‌های سلامت خانواده و ارائه مدل مفهومی خانواده سالم اسلامی - ایرانی: مطالعه کیفی. روان‌شناسی دین ۱۰ (۳۹)، ۲۵-۴۰.

خیرالهی، محمد؛ جعفری، اصغر؛ قمری، محمد؛ باباخانی، وحیده. (۱۳۹۸). طراحی مدل پیش‌بینی انعطاف‌پذیری شناختی بر اساس تحلیل روند تغییرات چرخه زندگی در زوجین متقاضی طلاق. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی ۱۰ (۳۹)، ۱۵۷-۱۸۰. <https://doi.org/10.22054/qccpc.2019.41666.2134>

درخش، علی؛ اصلانی، خالد؛ کرایبی، امین. (۱۳۹۸). تدوین الگوی ازدواج موفق: یک پژوهش کیفی. فصلنامه پژوهش زنان ۱۰ (۱)، ۷۳-۹۷. [WS.2019.4030/10.30465](https://doi.org/10.30465/WS.2019.4030/10.30465)

دشتی، محمد. (۱۳۹۶). فرهنگ سخنان فاطمه زهرا(س)، چاپ بیست و چهارم، نشر شرکت چاپ و نشر بین‌الملل: قم.

سالاری فر، محمدرضا. (۱۳۹۸). زوج‌درمانی با روی‌آورد اسلامی. قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه سعیدی، سکینه؛ محمدزاده ابراهیمی، علی؛ سلیمانیان، علی‌اکبر. (۱۳۹۹). مدل ساختاری روابط بین‌قدردانی، کیفیت ارتباط زناشویی و رضایت زناشویی در معلمان شهر سبزوار. مجله علمی - پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، ۲۷(۳)، ۴۱۴-۴۲۱.

سیدی، حسین. (۱۳۹۲). امیر گل‌ها. قم: نشر معارف. شمس، منیر؛ افروز، غلامعلی؛ ارجمندنیا، علی‌اکبر. (۱۴۰۰). مقایسه رضایت‌مندی زوجیت والدین و ویژگی‌های شخصیتی و حمایت اجتماعی ادراک‌شده فرزندان در بزرگ‌دگان جشنواره بین‌المللی خوارزمی، المپیادهای علمی و عادی. نشریه علمی روان‌شناسی اجتماعی، ۹(۶۰)، ۱۰۹-۱۲۱.

<https://sanad.iau.ir/fa/Article/681784>
صالحی، هما؛ حسینیان، سیمین؛ یزدی، سیده‌منور. (۱۴۰۰). رابطه ازدواج موفق با خود متمایزسازی: نقش واسطه‌ای تنظیم شناختی هیجان. مطالعات زن و خانواده، ۹(۴)، ۶۳-۷۸.

<https://doi.org/10.22034/aftj.2022.310235.1221>
صالحی، هما؛ حسینیان، سیمین؛ یزدی، سیده‌منور. (۱۴۰۰). رابطه‌ی انعطاف‌پذیری شناختی و ازدواج موفق: نقش واسطه‌ای تنظیم شناختی هیجان. رویش روان‌شناسی، ۱۰ (۸): ۱۰۲-۹۳.

[JWFS.2021.34813.2635/10.22051](https://doi.org/10.22034/aftj.2022.310235.1221)
صالحی، هما؛ حسینیان، سیمین؛ یزدی، سیده‌منور. (۱۴۰۱). مدل یابی رابطه انعطاف‌پذیری شناختی و خود متمایزسازی با ازدواج موفق: نقش واسطه‌ای تنظیم شناختی هیجان. خانواده‌درمانی کاربردی، ۳(۳)،

۸۰-۱۰۱. <https://doi.org/10.22034/aftj.2022.310235.1221>
طباطبایی، سیده‌محمدحسین. (۱۳۸۹). تفسیر المیزان. قم: نشر بنیاد علمی و فکری علامه طباطبایی.

- عابدینی چمگردانی، سمیه؛ نیک نژادی، فرزانه. (۱۴۰۱). بررسی نقش میانجی مقابله زوجی و تفاهم و هماهنگی فکری در ارتباط بین جاذبه‌های زناشویی و کیفیت زناشویی، نشریه رویش روان‌شناسی، ۱۰(۱۲)، ۷۳-۸۴.
- عرب خالقی، سمیه. (۱۴۰۱). فرایند شکل‌گیری معنای ازدواج و زندگی خانوادگی از منظر نسل میانه؛ پژوهشی داده‌بنیاد. نشریه مطالعات زن و خانواده، ۱۰(۳)، ۱۲۷-۱۴۶. [JWFS.2022.34013.2578/10.22051](https://doi.org/10.22051/JWFS.2022.34013.2578).
- عسلی طالکوئی، سکینه؛ اسمعیلی، معصومه؛ برجعلی، احمد؛ عسگری، محمد. (۱۴۰۱). طراحی و اعتباریابی الگوی تعاملات والد-فرزندی مبتنی بر آموزه‌های قرآنی با تمرکز بر رویکرد سهم‌گذاری. دو فصلنامه علوم تربیتی از دیدگاه اسلام، ۱۰(۱۸)، ۱۲۰-۱۳۸. [esi.2022.242312.1508/10.30497](https://doi.org/10.1508/10.30497).
- فلاح رفیع، علی. (۱۳۹۱). روان‌شناسی الگو در انتقال ارزش‌ها. اسلام و پژوهش‌های تربیتی، ۴(۲)، ۳۳-۵۷.
- فتحی، الهام؛ اسمعیلی، معصومه؛ فرحبخش، کیومرث؛ دانش‌پور، منیژه. (۱۳۹۵). ارائه مدل ازدواج رضایت‌مند در فرهنگ ایرانی: مطالعه نظریه داده‌بنیاد. پژوهش در سلامت روان‌شناختی، ۱۰(۲)، ۱۰-۲۶.
- [SID. https://sid.ir/paper/134062/fa](https://sid.ir/paper/134062/fa)
- کرایبی، امین؛ خجسته‌مهر، رضا؛ سودانی، منصور؛ اصلانی، خالد. (۱۳۹۵). شناسایی عوامل مؤثر در ازدواج‌های پایدار رضایت‌مند در زنان. مجله مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۲۲(۲۲)، ۱۲۹-۱۶۴.
- کرمانی مامازندی، زهرا؛ حسن‌زاده، عاطفه. (۱۴۰۱). نقش جهت‌گیری مذهبی، صمیمیت زوجین و رضایت از زندگی در پیش‌بینی سلامت عمومی زنان متأهل. مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، ۲۰(۱)، ۱۳۰-۱۶۵.
- [jwsp.2022.35646.2421/10.22051](https://doi.org/10.22051/jwsp.2022.35646.2421/10.22051)
- کریمی، علی. (۱۳۹۸). ازدواج موفق در فرهنگ ایرانی. تهران: دانژه.
- کریمی، سعید؛ زارعی محمودآبادی، حسن. (۱۳۹۶). بررسی رابطه قناعت و رضایت از زندگی در دانشجویان متأهل. کنفرانس ملی رویکردهای نوین علوم انسانی در قرن ۲۱.
- کلانتری، علی‌اکبر. (۱۳۹۶). خلق و خوی فاطمه (س). قم: نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.
- مجلسی، محمدباقر. (۱۴۰۳ ه.ق). بحارالانوار، بیروت: دار احیاء التراث العربی.
- محمدیان، محمد. (۱۳۹۸). فاطمه (س) از نگاه علی (ع). قم: نشر معارف.
- محمدی ری‌شهری، محمد. (۱۳۸۹). تحکیم خانواده از نگاه قرآن و حدیث. مترجم: شیخی، حمیدرضا. چاپ دوم. قم: ناشر: موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث، سازمان چاپ و نشر.
- ملکی آوارسین، صادق؛ سید نظری، نیر. (۱۳۹۷). دیدگاه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز نسبت به انتظار از ازدواج. فصلنامه زن و مطالعات خانواده، ۱۱(۴۲)، ۷-۲۷.
- موسوی اقداش، سید ابوالفضل؛ شاکری زوردهی، روح‌اله. (۱۳۹۳). چرایی و ضرورت الگوگیری از آرمان شهر مهدوی و نقش الگویی آن در توسعه و پیشرفت جامعه منتظر. فصلنامه انتظار موعود، ۱۴(۴۵)، ۳۱-۵۶.

موسوی، سیده رضی؛ حسینی، سید شهنشاه. (۱۴۰۰). تربیت فرزند با الگوپردازی از زندگی حضرت زهرا(س). نشریه گفتمان فقه تربیتی، ۱۳ (۲۲). تهران: نشر علم.

موسوی، سید کاظم. (۱۳۹۳). فضیلت اخلاقی قناعت در زندگی زن و مرد. فصلنامه علمی پژوهشی زن و فرهنگ، ۶ (۲۲)، ۲۷-۳۹.

موسوی، سیده فاطمه. (۱۴۰۰). بهزیستی و دلزدگی در روابط همسران: نقش پیش بین فضیلت های اخلاقی در رابطه زوجی. فصلنامه علمی پژوهش های مشاوره انجمن مشاوره ایران، ۲۰ (۸۰)، ۱۰۶-۱۲۸.

<http://dx.doi.org/10.18502/qjcr.v20i80.8499>

نائینی، غلامرضا. (۱۴۰۰). کفویت زوجین. فصلنامه تخصصی اسلام پژوهان، ۸ (۷)، ۸۴-۳۵.

[IQIRI.2021.72865/22081.10](https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-12286522/v1)

نظری، صفورا؛ مقدم متقی، امیر. (۱۳۹۲). نقش قناعت در تحکیم خانواده. پنجمین همایش قرآن کریم سفینه النجاه عصر ما.

نهج البلاغه (۱۳۸۷). ترجمه دشتی، محمد. قم: جمال.

- Ay, E. (2018). An analysis of marital satisfaction and perceived social support in mothers with cancer-diagnosed children. *International Journal of Caring Sciences*, 11(1), 145-156.
- Bloch, L., Haase, C. M., & Levenson, R. W. (2014). Emotion regulation predicts marital satisfaction: More than a wives' tale. *Emotion*, 14(1), 130. [10.1037/a0034272](https://doi.org/10.1037/a0034272)
- Bucher, M. A., Suzuki, T., & Samuel, D. B. (2019). A meta-analytic review of personality traits and their associations with mental health treatment outcomes. *Clinical psychology review*, 70, 51-63. [10.1016/j.cpr.2019.04.002](https://doi.org/10.1016/j.cpr.2019.04.002)
- Black-Kutner, R. (2020). Self-acceptance, partner-acceptance, and forgiveness relating to marital satisfaction. Hofstra University.
- Chen, J. Y. Y., & Lim, S. L. (2012). Factors impacting marital satisfaction among urban mainland Chinese women: A qualitative study. *Asia Pacific Journal of Counselling and Psychotherapy*, 3(2), 149-160. [Doi.org/10.1080/21507686.2012.705306](https://doi.org/10.1080/21507686.2012.705306)
- Dixon, D. C. (2013). Christian spirituality and marital health: A phenomenological study of long-term marriages. Liberty University.
- Elgar, F. J., Craig, W., & Trites, S. J. (2013). Family dinners, communication, and mental health in Canadian adolescents. *Journal of adolescent health*, 52(4), 433-438. [Doi.org/10.1016/j.jadohealth.2012.07.012](https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2012.07.012)
- Fatima, M., & Ajmal, M. A. (2012). Happy Marriage: A qualitative study. *Pakistan Journal of Social and Clinical Psychology*, 9, 37-49.
- Fenell, D. L. (1993). Characteristics of long-term first marriages. *Journal of Mental Health Counseling*.

- Garanzini, S., Yee, A., Gottman, J., Gottman, J., Cole, C., Preciado, M., & Jasculca, C. (2017). Results of Gottman method couples therapy with gay and lesbian couples. *Journal of marital and family therapy*, 43(4), 674-684.
- Gottman, J. M. (1999). *Marriage clinic: A scientifically based marital therapy*. WW Norton & Company. [10.1111/jmft.12276](https://doi.org/10.1111/jmft.12276)
- Gupta, M., & Bowie, C. R. (2018). Family cohesion and flexibility in early episode psychosis. *Early Intervention in Psychiatry*, 12(5), 886-892. [10.1111/eip.12384](https://doi.org/10.1111/eip.12384).
- Grover, S., & Helliwell, J. F. (2019). How's life at home? New evidence on marriage and the set point for happiness. *Journal of Happiness Studies*, 20(2), 373-390. [10.3386/w20794](https://doi.org/10.3386/w20794).
- Kasapoğlu, F., & Yabanigül, A. (2018). Marital satisfaction and life satisfaction: The mediating effect of spirituality. *Spiritual Psychology and Counseling*, 3(2), 177-195. [10.37898/spc.2018.3.2.0048](https://doi.org/10.37898/spc.2018.3.2.0048).
- Kappen, G., Karremans, J. C., & Burk, W. J. (2019). Effects of a short online mindfulness intervention on relationship satisfaction and partner acceptance: The moderating role of trait mindfulness. *Mindfulness*, 10, 2186-2199.
- Hansen, G. L. (1987). Reward level and marital adjustment: The effect of weighting rewards. *The Journal of social psychology*, 127(5), 549-551. [Doi.org/10.1080/00224545.1987.9713743](https://doi.org/10.1080/00224545.1987.9713743)
- Hou, Y., Jiang, F., & Wang, X. (2019). Marital commitment, communication and marital satisfaction: An analysis based on actor-partner interdependence model. *International journal of psychology*, 54(3), 369-376. [Doi.org/10.1002/ijop.12473](https://doi.org/10.1002/ijop.12473)
- Javdan, M. (2014). Preparation scale for measuring intellectual understanding in matrimony life. *J Life Sci Biomed*, 4(3), 204-7.
- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2020). Research on marital satisfaction and stability in the 2010s: Challenging conventional wisdom. *Journal of marriage and family*, 82(1), 100-116. [10.1111/jomf.12635](https://doi.org/10.1111/jomf.12635).
- Kaslow, F., & Robison, J. A. (1996). Long-term satisfying marriages: Perceptions of contributing factors. *American Journal of Family Therapy*, 24(2), 153-170. [10.2190/H4X7-9DVX-W2N1-D3BF](https://doi.org/10.2190/H4X7-9DVX-W2N1-D3BF)
- Lehrer, E. L. (2008). Age at marriage and marital instability: Revisiting the Becker-Landes-Michael hypothesis. *Journal of Population Economics*, 21, 463-484.
- Mairal, J. B. (2015). Integrative Behavioral Couple Therapy (IBCT) as a third-wave therapy. *Psicothema*, 13-18. [10.7334/psicothema2014.101](https://doi.org/10.7334/psicothema2014.101)
- Nimtz, M. A. (2011). *Satisfaction and contributing factors in satisfying long-term marriage: A phenomenological study*. Liberty University.
- Omage, M. I. (2013). Critical issues in marriage failure in Benin City, Nigeria: Signaling the way forward. *European Scientific Journal*, 9(5).
- Shahabi, B., Shahabi, R., & Foroozandeh, E. (2020). Analysis of the self-compassion and cognitive flexibility with marital compatibility in parents of children with autism spectrum disorder. *International Journal of Developmental Disabilities*, 66(4), 282-288. [10.1080/20473869.2019.1573000](https://doi.org/10.1080/20473869.2019.1573000)

- Stanley, S. M. (2001). Making a case for premarital education. *Family relations*, 50(3), 272-280. [Doi.org/10.1111/j.1741-3729.2001.00272.x](https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2001.00272.x)
- Xia, A., Wang, B., Song, B., Zhang, W., & Qian, J. (2019). How and when workplace ostracism influences task performance: Through the lens of conservation of resource theory. *Human Resource Management Journal*, 29(3), 353-370. [Doi.org/10.1111/1748-8583.12226](https://doi.org/10.1111/1748-8583.12226)

© 2021 Iran Counseling Association, Tehran, Iran. This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

